

станів, властивостей і дій, настроїв і поведінки людини, а також соціальних груп і класів» [5, с. 49].

Психологізм образу в певній мірі виявляється в контексті розвитку лінії глибокої сердечної прихильності. Читачеві нескладно відчутти його під час першої зустрічі Марусі й Мирона. Історична канва роману природно огортається темою почуттів, а розвиток лінії кохання героїв відтворює їх по-новому, під інакшим ракурсом, реалізує духовні особливості, репрезентує як душі, індивідуальності, спроможні на відверті переживання, душевні муки та сердечний біль.

Нерідко історичні романи містять у собі елементи міфології, відбувається міфологізація та містифікація минулих подій та постатей. «У ній таки було щось од віщунки. Маючи гостре передчуття, Маруся багато чого вгадувала наперед» [6, с. 125]. Вона влучно відчуває загрозу, біду, небезпеку, невідворотне розставання й дарує Миронові камінь, який несе в собі магичні властивості. «Цей оберіг зменшує ризик. Коли почуєш, що він холодний і важчий, тоді стережися» [6, с. 123]. Камінь «Соколине око» здатен пробуджувати інтуїтивні сили, дає відчуття безпеки та дарує можливість відчувати любов на відстані, а також цей камінь здатний допомогти наблизити зустріч з коханою людиною. Вірна милому до останку, вона знала, що вони не залишаться разом. «Маруся обняла його, але в її обіймах було більше смутку, ніж пристрасті» [6, с. 124]. Читач відчуває й біль коханого Марусі, коли він стиснув у кишені холодний камінчик та відчув, як новий жаль торкається його серця. Тоді Мирон зрозумів, що вчора Маруся з ним попрощалася.

В. Шкляр – автор історико-пригодницького роману, події якого розгортаються на території український земель в 1919 році. Роман був написаний упродовж п'яти років з використанням архівних матеріалів та щоденників очевидців. Це твір про визвольну боротьбу українців майже столітньої давнини, але сприйнятий як актуальний. Автор, формуючи образ Марусі, сполучає риси войовничої натури (відвага, міць, стійкість та витривалість) та риси жінки (ніжність, відданість, жіночність). Можна стверджувати, що постаті в романі виступають не як представники певних характерів, а як емоційний процес, почуття виступають мотивацією поведінки.

Творчість В. Шкляра увібрала в себе й трансформувала досвід попередників, засвідчивши оригінальність його творчих пошуків, автор звернувся до маловивчених, замовчуваних сторінок нашої історії, розкрив теми національно-визвольних змагань, мотивів історичної пам'яті та зв'язку часів. Історичний роман В. Шкляра «Маруся» вирізняється посиланням на сторінки історії, які висвітлюють життя українських повстанців у боротьбі з окупантами в 20-х роках ХХ ст.

Роману притаманні превалювання історичної правди над художнім домислом, поєднання документальної та міфологічної площин, взаємодія реальних та вигаданих осіб, наявність історичної та любовної сюжетних ліній. Також твір актуалізує історичну пам'ять. Цей роман, як явище сучасного літературного процесу, увібрав у себе її окремі унікальні особливості, а саме синтез ознак маскульту й так званої високої літератури, постмодерні доміанти. Прикметним є поєднання актуальності, історичної правди, психологізму та гостросюжетності. Все це дозволяє називати роман бестселером.

Література

1. Кузнецов Ю. Розвиток психологізму в українській прозі кінця ХІХ – початку ХХ ст. *Проблеми історії та теорії реалізму української літератури ХІХ – початку ХХ ст.* Київ : Наукова думка, 1991. С. 221– 249. 2. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / автор-упорядник Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 620 с. 3. Січкара О. Форми, прийоми та засоби втілення психологізму в українській літературі (спроба системного аналізу) : Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2010. № 4 (191). С. 35– 43. 4. Фащенко В. У глибинах людського буття: етюди про психологізм літератури. Київ : Дніпро, 1981. 278 с. 5. Шкляр В. Маруся: роман. Харків : «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. 320 с.

Евеліна Босва, Анна Заболотна

Функційні особливості англіцизмів у сучасній українській прозі

В останні десятиріччя ми можемо спостерігати значні зміни в лексичному складі української мови. На початку ХХІ століття питання статусу, перспектив та напрямів розвитку української мови, зокрема її лексичного складу, постійно перебувають у полі зору вітчизняних лінгвістів. Проблеми функціонування англійських запозичень в сучасній українській мові присвятили свої роботи такі вчені, як Б. Ажнюк, В. Аристова, П. Бех, М. Вакуленко, В. Гончаренко, В. Горобець, Б. Задорожний, М. Каранська, Л. Кислюк, Т. Кияк, В. Коломиєць, О. Різниченко, О. Сербенська, О. Стишов, І. Фаріон, Ю. Шевельов та інші. Дослідження іншомовної лексики, яка

використовується в зразках сучасної української прози, допоможе реально визначити масштаби і наслідки впливу запозичень не тільки на мову художньої прози, а й на українську мову в цілому. Цим фактором посилюється **актуальність** представленої розвідки, яка у певній мірі пов'язана з необхідністю комплексного розгляду новітньої іншомовної лексики, що віддзеркалює не тільки новий етап у розвитку сучасної української мови, але й сучасні процеси суспільного життя її носіїв. Зазначимо, що англіцизми у мові сучасної української прози номінують реалії сучасної молодіжної культури і тому, безумовно, варті серйозного детального аналізу.

Метою роботи є визначення місця і ролі запозичень англійського походження в мові сучасної прози, з'ясування особливостей функціонування англіцизмів у художньому дискурсі, здійснення лексично-системного аналізу іншомовної лексики.

Об'єктом дослідження є мовлення художніх текстів із залученням словників сучасної української мови. **Предметом** нашої роботи є прагмастилістичний потенціал найновітніших англіцизмів у структурі художнього дискурсу, їх структура, зміст і роль у створенні сучасної мовної картини світу.

Мова української художньої прози початку ХХІ століття, порівняно з попередніми часовими зрізами, зазнала суттєвих змін. У цей час дістав розвитку процес «пошуку нової мови». Розвиток процесу «пошуку нової мови» відкрив широкі можливості для залучення слів іншомовного походження. Стимульований він був передусім актуалізацією міської тематики. Сучасна українська література переконує, що інтенсивність використання запозичень, насамперед англіцизмів, прямо пропорційна активному засвоєнню і використанню їх українським соціумом. Це пов'язано передусім з процесами глобалізації і розгортання цивілізаційних трансформацій.

І. Карпа, Ю. Іздрик, І. Старостіна, С. Поваляєва, Т. Антипович є представниками молодого покоління українських прозаїків, творчість яких у наш час користується популярністю серед молоді. Вони лауреати багатьох літературних конкурсів в Україні та за її межами. Мова їх творів є яскравим зразком процесу «пошуків нової мови», нового стилю літератури, що є головною рисою літератури постмодернізму, яка «поєднує у собі непоєднуване, є елітарною та егалітарною водночас, використовує «мову масової культури», максимально політизована та не рідко маніфестує себе через радикальні, підкреслено епатуючі прийоми» [5, с. 68].

Англіцизми у мові постмодерної прози виступають не лише засобами увиразнення мови, але є невід'ємним компонентом змісту творів. Для систематизації зібраних нами запозичень з англійської мови, ми використовуємо поділ на тематичні групи. На основі проаналізованого нами матеріалу, ми виокремили такі тематичні групи англіцизмів у романах вищезазначених авторів: «економіка, банківські справи, фінанси»: *бакс, блиц-інтерв'ю, євро, кеш, тендер, копірайтер, брейк-даун, дедлайн, офшор, прас*; «культура»: *арт-кіно, гранж, шоу, імідж, дизайн, перформанс, пазл, тревел-сторі, фентезі, фан-клуб, канал «дискавери»*; «комп'ютерна техніка і технології»: *хард-диск, драйвер, веб-камера, Інтернет, тиві (TV), флешка, сим-карта, лептоп, блог, он-лайн, байт, юзер, смайл*; «спорт»: *сноуборд, скейтборд, фітнес, бодибілдінг, армреслінг*; «побутова техніка, товари і сервіс»: *рефрижератор, афтершейв, шоп*; «готельний та туристичний бізнес»: *Макдоналдс, мегаполіс, гест-хауз, кімната, гест хауз*; «страви і напої»: *кухня ф'южн, стек, снікерс*; «реклама»: *бігборд, піар, тренд, ребрендинг*.

Потрібно відзначити, що інтенсивність вживання англіцизмів тої чи іншої тематичної групи неоднорідне у всіх авторів. Це залежить від тематики твору та орієнтації його на певне коло читачів. Наприклад, у фантастичному романі Т. Антиповича «Мізерія» [1] порівняно з іншими дослідженими нами джерелами помічаємо переважання англіцизмів тематичних груп: «економіка, банківські справи, фінанси»: *мегаполіс, бренд-менеджер, менеджер-викладач, менеджер вищої ланки, менеджмент, дизайн, креатив*; «комп'ютерна техніка (оргтехніка)»: *лайтбокс, файл, принтер, телекс*.

Роман І. Старостіної «Кілька хвилин щастя» орієнтований на молодіжне коло читачів, тому для кращого сприймання авторка використовує поняття, ближчі сучасній молоді, а отже, помітна перевага тематичної групи: «спілкування в мережі Інтернет»: *чат, SMS-роман, імейл, Інтернет, фан-клуб, аутлук експрес, смайл*. Показовим є уривок з роману: «Звук модему. Звук, що сигналізував про підключення до Інтернету. Вона знала, що він вже чекає на неї. Знайома доріжка вела її до нього – чат Wow-Chat. Вводячи свій нікнейм у спеціальну графу, вона на хвилю задумалась» [6, с. 29].

У мові творів авторів дуже часто трапляються перифрастичні назви (*Памі під час чуми, Земля можливостей (Америка), Хронос (час)*), вигуки (*Упс! Йой! Хай! Ноу! Єс! Вау! Соу!*) англійського походження, що, на нашу думку, становлять окремі тематичні групи. Іншомовні вигуки у емоційно насиченому романі «Ексгумація міста» С. Поваляєвої [4], вживаються дуже часто, при чому як у транслітерованому варіанті: «**Вау!!! Це ж Ані з Своєю! Агов! Пілл! Гей!**» [4, с. 36] так і у нетранслітерованому: «**Jesus Christ! Як це ти примудрився таке застопити?**» [4, с. 35].

Сучасні письменники відчують потребу у використанні, а іноді і творенні нових слів, і джерелом для такого творення стає саме іншомовна лексика: *паблік-жраківня – їдальня пальп-фікшина преса – бульварна преса, софтина – від «софт» деталь комп'ютера*. Способи творення неологізмів іншомовного походження різноманітні. Наведемо декілька прикладів у мові досліджуваних нами творів: «*Ця терористка ще на свободі. Вона якась крейзанута. Кажуть, що вона належить до якогось сестринства*» [6, с. 37] (суфіксальний спосіб); «*Ми перед дилемою постали: витратити **натаскані** гроші на портвейн чи на їжу...*» [1, с. 43] (префіксально-суфіксальний). Яскравим прикладом творення неологізмів буде уривок з роману Ю. Іздрика «Флешка»: «*Вона навіть вставляє межі строфами смайлики. Щоправда с перевернутою посмішкою. Цікаво, вони мають якусь свою специфічну назву? Може **крайлики** (cry)? **Блюзики** (blue)? Якщо сльози криваві (надіюся до цього не дійде), то, може, **блудики** (blood – кров)?*» [2, с. 87].

Поп-артівська іронія властива роману «Подвійний Леон». Спортивний костюм NIKE як атрибут бандита, сигарети VOGUE, запальничка ZIPPO, годинник ROLEX як ознаки достатку – це дає змогу говорити нам про певні концепти, закріплені у свідомості пострадянської людини: «*Тому на виході з оточеного зусібч автобуса мене, як і решту, зупинив здоровенний амбал в спортивному костюмі **NIKE**...*» [2, с. 203]. Як доводить фактичний матеріал, назви торговельних марок Ю. Іздрик навмисне «випишує» великими літерами, в той час як імена головних героїв взагалі майже не називаються. Дуже цікавим прикладом творення нових слів є творення за аналогією. Наприклад, маючи англіцизм «он-лайн режим», що позначає тип зв'язку в мережі Інтернет, при якому зв'язок підтримується у режимі реального часу, автор творить за допомогою ресурсів англійської мови антонім до даного слова «лайф-режим», тобто в реальності, а не в мережі Інтернет: *Ми почали зустрічатися в **лайф-режимі**. Як виявилось, я не була готова до того, мій хлопець виявився дурнуватим, помішаним на панк-музиці* [6, с. 36].

Найпоширенішими в художніх текстах є іншомовні вкраплення та варваризми таких тематичних груп: топографічні назви: *Hollywood, Boulevard Sunset, Venice Beach, Мелроуз, Сансет, Веніз Біч*; назви фірм, корпорацій та їх продукції (більшою мірою це назви всесвітньо відомих престижних дизайнерів та модних фірм): *Rolex, Armani, Nike, Adidas, Dior* при чому ці назви використовуються як в українському графічному оформленні, так і в англійському; поняття, пов'язані з кіноіндустрією: *Юніверсал студіос, Соні Пікчерз, Holiwood*; назви музичних гуртів, виконавців, пісень: *Generation X Коупленда, Sugar Daddy, Sex Pistols, Pink Floyd*; назви телевізійних каналів, програм тощо: *'Comedy Club', Fashion TV, Legalize!*.

Отже, мова української художньої прози початку XXI століття порівняно з попередніми часовими зрізами зазнала суттєвих змін, які зумовлені дією активних лексико-семантичних процесів, зокрема, запозичень, що надають їй більш сучасного звучання, допомагають досягти більшої емоційності. Інтенсивне використання таких типів іншомовної лексики, як іншомовні вкраплення і варваризми визначається прагненням в такий спосіб вияскравити мову, надати їй сучасного звучання.

Література

1. Антипович Т. Мізерія. Київ : Нора-Друк, 2007. 203 с.
2. Іздрик Ю. Острів КРК та інші історії. Івано-Франківськ : Лілея, 2006. 118 с.
3. Даніленко Л. У пошуках віртуальної дійсності (Стилістичне розв'язання мовної фальші в малій українській прозі 80-90х рр. ХХ ст.). *Слово і час*. 1999. № 4-5. С. 15–18.
4. Поваляєва С. Ексгумація міста. Харків: Фоліо, 2007. 159 с.
5. Сковородников П. Рефлексы постмодернистской стилистики в языке российских газет. *Русская речь*. 2004. № 4. С.68–76.
6. Старостіна І. Кілька секунд щастя. Харків: Фоліо, 2008. 253 с.

Віра Гуменна, Віта Ізосімова

Проза В. Дрозда: психологічні аспекти

Психологізм як одна з важливих складових поетики твору виявився найпродуктивнішим художнім засобом у прозі В. Дрозда. Психологізованими можуть бути оповідь автора, діалог